

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

НЕДЈЕЉНИ ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

БРОЈ 41.

НА ЦЕТИЊУ, У ЧЕТВРТАК, 18. СЕПТЕМБРА (30. РУЈНА) | 1875.

ГОДИНА III. (v.)

"ГЛАС ЦРНОГОРЦА" излази један пут већада. Стоји: за ЦРНУ ГОРУ и АУСТРО-УГАРСКУ год. в. 6; во год. 3; четврт год. в. 1. 50. к. За СРБИЈУ год. в. 7; во г. в. 3. 50.; четврт в. 1. 75. к.
За ове друге земље год. в. 8; во год. в. 4.; четврт год. в. 2. За остале земље со рок 5 месецима. Предавати и слој изврбено шклоу со администрацијом, а доноси уредништву на Цетиње.

Телеграми „Гл. Црногорца“.

ОСТРОГ, 15. о. и. — У суботу био близу Никшића сукоб усташа са Турцима, који су угинути у град. Турака је пао свега 15. Усташа су узели једно оближње село турско.*

ДАНИЛОВГРАД, 15. о. и. — Прекијуче крену Турци плавски и гусински да помогну куле у Поповије и на Презију, које су биле затворене. Љуко Гокубов и Саво Петров су дали стотину друга дочењаше их и јунаки со побијеша на Презију. Турака је пао 37 иртвих, много више рањених. Мечу њима два најбоља турска јунака Суди Пира и Мејсан. Од усташа ранеши се 3.

ГРАХОВО, 16. о. и. — Јован Цвијетац са мало дружине ударио на чаду код Стоци на тајни турски и узму 50 коња тајна. Турака погинуло 60. У тојјо удари на ове усташе друга војска турска и опколи их у једну тврђу и оточен се још једнако бране. 500 Бакића и Рудињана отишло им је одмах у помоћ.

ОСТРОГ, 15. о. и. — Усташа ударили на Подгор и запалили 200 кућа турскејех. Турке рашћерали, многе побили. Одатле су отишли у Ниш, да подкријете војску Лазара Сочића, који чека Селимашину и Чентијеву војску.

КИНН, 15. о. и. — Жестоки борбни Острвијеници. Турци побјегли, оставши 70 иртвих, много ранених. Усташа 3 иртва, 1 ранен. Стоке много запијају.

ОПУЗЕН, 14. о. и. — Турци кренули из Каска. Усташа их дочекали. У жестоком боју још Турка побијено. Усташа су једне сутанице, чак до мора, а друге затвориле у поље Градачко. Ноће долази усташима 800 друга јоште, да боде Турке сатру. Чује се да Неко Павловић са овима долази.

КОСТАЈНИЦА, 14. о. и. — Турци прекијучер у Козари код Приједора до ноге потучени. Наша била ушансена. Турка, по њиховом казијању преко 200 иртвих. Незнат још колико нашах. Костајничка редина последњи влаком сва оде у Пријedor.

ЦЕТИЊЕ, 17. Септембра.

Историја Црне Горе, која је историја непрекидне јуначке борбе и необичног трагања мука свакијех, тешко да има прилике, сличне данашњој, у којој се Црна Гора налази.

Свуда око ње рођена браћа незина колу се, очајно се колу за слободу своју, за којом су им сусреће пресушиле, па сад и последњу крај пролијевају, без које су постали просјаци прозрени и занемарени од свакога и са којом, — задобију ли је, — хоће да постану опет народ ониј који је, — напредан, снажан и славен.

Кад је нала и пропада стара и велика држава српска, Црна Гора је остала у рушевинама и гариншу љесном једини живот јеравица. У новије време разгорила се она у букећи плавмен на олтару угашене слободе српске, која је не само пао свега, још робујега, народа српскога ожививо, него и вој, Прије Гори, особите и велике дужности дао. Она нала да испуни ове, и она их мора испунити. Општи устанак народа нашега у Турској ставља је да наше пред те дужности. И то је једна страна знатијог и тешког положаја њезиног.

Друга је страна — пребјег хлада чељада херцеговачке, старе, нејаке и нејаке, и хлада

стоке њиховој у Црну Гору. И ако се овај друга страна данашњега тешког положаја Црне Горе је важна чиши, она је врло чиши и тежа је прва. За прву треба крај, треба јуначких чељада, готовости и витешког пренога, а тога Црна Гора има и с тајем расподеле у сваки час. Али да се сачувају и одрже ове хладе породице, које су, голи и боси, пребјегли у Црну Гору, треба имати среста, и треба, то је очевидно, више него што га Црна Гора има.

Ту су, сад више за мали број, разјеници, којима треба мјеса и него, постелье и одјеће, сухоте и топлоте. Зима је на врагу. Ту су, као што рекосло, хладе нојачи херцеговачке голе и гладне, које треба заодјести и изразити под кромове смјести.

Прногорци, вазда и у вузду јуваци, дочекали су братски несретни браћу своју. Сва чељад херцеговачка подјељена је и смјештена у кућица љиковије и спремљено им љинице, колико је год има. И вазда је у то име употребила сва јвере, и штогда сва среста, с којима расподеле.

И све је то још мало за оволну горостасну потребу. Због тога се вазда кнез Николе обратио влади сусједне пријатељице, Аустрије, за помоћ и ишао је. Влада Џ. В. цара аустријског не само да је послала љећанке за ратнике који су у Црној Гори, него је одредила да се даје и толико брашина, колико ће потребно бити за изразије пребјегло херцеговачкоје ислахи у нашој отаџбини. Ово човјеколубиво ајдело владе аустријске наћи ће признана код свега свјета, а од стране Црне Горе предупретено је и признанем и благодарошћу изјасњој и са потпуним и искреним уважањем ка нов и најјаснији знак пријатељства, које постоји међу Аустријом и Црном Гором и пријатељске склоности, коју Аустрија стално Црној Гори указује.

Овако великом помоћи и у овако напредној околности, царска аустријска вазда задобила је за ујаснjenу захвалност народа прногорскога, који ће је јакти хранити и неговати, као што ће и свомо цементиту и жудром Господару пријатељи бити, који је знао и могао задобити право и искрено пријатељство јошне сусједне Аустрије отаџбени нашем.

ГРИЦИ И СЈАВЕНИ.

Под тајем насловом донијела је бечка „Н. с. Преса“ један чланак, у којем је хтјела да докаже, да Славени у Турској немају никакву помоћ од Грка очекивати и због тога обасиша Грке хлада. Тријестијанска грчка лист „Имера“ овако одговара на то теме турском органу:

„Што се насе тиће, ми с презирајем одбјако хвале тога бечкога листа, шта више ни сматрамо исте као увреду и поругу, бачену на наш народ. Ми смо ујверени, да ћо ово исто осјећање, онакве похвали и с онакве стране изазвана бити у срцу свакога Грка, који наје из сејничких интереса или из незадовољства са свијем историјом свога много чујног народа и будућим позијама његовим заборавом. Ми искрено љубитељи многијих и већ изнапред на неујасненост осуђујемо устанака, који су више по једном исисава-

ли снагу Грка, и најдужим да је добро, да краљевина Грчка у пријатељском одношавају с државом стояји, предностављајући, да ће Јединство у Турској отуда користи ишага. Шта више, ик жељим, да атласко министарство дате неутрално остане према устанку у Херцеговини, док се исти у данашњем ставу буде најављује (од времена, кад је овај чланак писан, устанак со знатно ојачао и разширио у Босни и Старој Србији У.) Но овакви обзирни ишаги ишага Грка, достојнога имена Гркога, уздржавати, да сматратише са онима Хришћанами, којима је огорчење тешку оруђе у руке, ти обзирни ишаги нас уздржати, да с тајем чујемо јаде њихово и да искрену жељу гојимо, да се крава борба, која се сад у славенским провинцијама Турске води, што првој овацији у корист Хришћана, било својевољним уступцима порто или дипломатском интервенцијом.

Ми порамо устанак у Херцеговини са истом вјером и истијем начином судити, као што смо и ми прије седам година жељели, да устанак на Кандији буде оцјењен од свјетој право и слободно исласијијех људи. Право је за све једнако. Но исти начин свето је и поштовања достојно осјећање, које сваки народ за слободом има. Када би смо ми осуђивали угњетени народ, који шаљеју примјери, који је наш народ г. 1821 и 1866 подизао, и би смо тајем наше рођено очеве најнеблагодарније осудили.

У осталом међу Хришћанима па истоку постоји нека солидарност ири, тако да се слободно

казати може, да се крај херцеговачка сада тако исто у корист Грка прошире, као што је прије она Кандија у корист Срба и Румуније проливене била. Та солидарност била је спасавао конштитуирана, када се у редовима грчкима усташа борило Бугарин, Хади-Расто, Црногорец Васо *) и Румун Владимијреско.

Била би необична заслнијепост, људост и бездушност, када би се покушавали раскинути ове заједничке везе симпатије, које су међу највећима оплеме једнако муко и једнако жртво љековима сношени. Грције је констатирана међу народима, које је једнака судбина сратимила. Они, који другије мисле, доказују своје мишљење највећим понашањем Србије у пријеме критскога устанка. Истини је, да српска вазда наје тада за љубав Грка зартила с Турском, шта више да се тада новољон портном звала користити, да без опасности и без крај добије оно, што би јој иначе само страхони и са многијем жртвама ратонијети могао. Али српски народ указаје је тајко великом симпатије братском борењем се народу. Кнез Михајло, инtronизит биоградски и први људа српскога народа даље су знатно сумо жртвама устанка грчкога и иниједијијех новизава прногорскога наје било, које би се и највише увредно изразило било пртњи критских борца за слободу, или жељи Турцима побједу. Лијепо је било, да хи сада поманитамо, и уврдимо на Славене, који се боре за своју слободу. Гдје смо једном искљицамо Јевропе извукли на се, зар сад и изрости источних народа да залобијемо? И то баш сад? Не ни 1854, кад је сва Јевропа била с Турском, ни 1866, кад је у Француској Наполеон, у Инглесујаја Палијестонова вада, него и даље, гаји се с краја на крају, и то

глас симпатије за Хришћане и глаја пртњије чује, гаји и сам „Тајмс“ правда Јевропе Херцеговине, а лорд Росса позива на скупштину прилога за оне, који су се дигли против турских власти.

Аустријанци, Инглези, Французи, Италијанци, Немци, сви изјављују своје сложење и симпатије

* Васо Брајовић родом из Беловишаве. Он је у 1854. приступио у Грчу. Корист се збрдо и дошао до велике честа. Он је тако и окончио и крај од њега да смри, Александар и Тимоље и један кр. Александар је био збуњен. Овако приступио крај, пошто је с Отважија кад је овај побједио, изјавио да је он свијетски уједињенији и да је он свијетски уједињенији.

је за Хришћане у Турској. Само ми, који из својственог гроозног искуства, позијомо нуке њихове, који учествујемо у њиховој неопосланијој стапу, и да, који смо тајко исто опљачкани, понижени, због нас само да прека усташима изјавимо грозну иржљу, да њихову борбу сматрамо као ствар, која се нас ишта не тиче и у високој мудrosti да стварамо гру-тур. савез, који Турску никако неће од пропасти сачувати, а праведно би изложило нас који би смо се изненадили нашим отаџничким предањима, испомијавоју иржљијег једнога здравог народу, коме извјесно будућност на истоку привада.

Сматрамо смо за дужност своју, да нашој браћи у Цариграду и Атини ово предочимо и то у ипјадбама ујерену, да су само зас и крије интерпретације, којима се изложимо, и да они, који тако говоре, па тајких интерпретацијама поводом двију, само најјовосније пошљедице наше извјешти могу.

„Вијек“ један од најглавнијих листова атињских пиши у једном дугом чланку о херцеговачком устанку:

„Они који су пријатељи грчко-турског савеза иучили су се да имају, да нас западна Јевропа ири сашијески симпатија према Русији, и да ће нас узети под своје закриле тек се вестији одреочимо. Неки нам је слободно сада изјавити шта значи ова промјена у Јевропи која симпатички подизају покрет славенски?

„Ми знајмо да је ова промјена не само изненадила него и поплашила искре Грке. Али искре се поплашиле: будућност елемената стоји у примињавању начела народности, или боље у осуђивању исламске владе на истоку. Имагешка напуштајући цјелокупност турске не може него охрабрити ове народе који настањују ове пределе, што је за нас Грко од велике жарости. Пријазност коју Имагешка данас показује Славенима неће моћи одрећи сутра Грцима, ако они узимају доста духа и храбрости да се користују премјеном која се у Јевропи догодила и узидују се према годинама времену. Ако Грци узидују користовати се догађајима, оно исто вачело које је Славенска војска не може заместити школите њихова, који настављају најјевнеше подржавају у Турској. Ми дакле молимо Бога за побјedu усташа у Херцеговини, јер њихова побједа било ће победа и елемената.“

Други лист атињске „Политике“ пише:

„Грци ијесус никад трговали са својим симпатијама према ономјесији народима што се боре за своју независност; в то бише мало ишћија могли чинити на штету Хришћана у Турској, с којима јејаднички страдаху. У осталом им јејаднички усташа са земљом да јејаднички покрет на истоку и не допуштали да имају ишћија изненадајују. Нака ће патриотизам ијадничким војничким прашеме. Ово је одговор ономјесији што имајују неутралност. С њима се само слажемо ако имајују неутралност да добијемо времена да се оружамо. Јер Грчка имајући пријатеља око себе би сама себи убијала код се њеби борби предузимала.“

„Падижензија“ некад лист подизнички у Атини доноси један чланак пун најживљијих симпатија према усташима и констатира да неки листови славенски без разлога замијерују Грцима, што се нашло један лист грчки, који у Цариграду издава, који се изразио против устанка. Исти лист за сада отвара скупљање прилога у корист разјеника херцеговачких и позиње остале Грке из Краљевине да га подражају.

ПРОГЛАС МЕЂУНАРОДНОГ ЦЕНТРАЛНОГ ОДБОРА У ПАРИЗУ.

Међународни централни одбор у Паризу издава је на парод француски меморандум у коме се позива на прилагавање у помоћ Херцеговцима. Он у главном гласи:

„Велике силе су својим једнодушним заузимањем, да обустављају ужасно пролijевање, крај које пријети да уништи све становништво Херцеговце, показвају узвишен пример на који се треба угледати. Приватан човјек не може и не смеје се изјевљати у рат или у пољништву страних држава; али има једно воље које је друштву отворено и на које је слободно свакома човјеку волје који се иконом забранити може, а то је поље хришћанској любави и милосрђа.“

Нака јејадничких јевропских држава,

које тако различних тежња и интереса имају, дају се у томе сложне да је стапо у Херцеговини абионрално, један државници и дипломате своје старе наслеђене вазоре ијељају под упливом ојећија љубави према ближњем и под упливом здравог политичког којко да се ни грађани, људи из народа, један другом приближамо, да заједниччи радије обузети болом и жалошћу према патњи наших ближњих, којима у помоћ већ нас иницијативе наше владе упућује. Ко да нас није у рату сродника изгубио? Ко није видио жртве разоравања и осјећаја бол оних, који су што изгубили? Свако признаје, да су патње у невоље, које рат доноси, велико зло, и у свим цивилизованим државама интичу се владе са друштвом, да то зло бар једном учине ако не могу са свим да га уклоне. Али највећи духови нашег времена кажу да то се ивије доста.

На, иако чега у Херцеговини, да се безкрајно очајају са исто таким варварством бори, чим се ратовање олакшава. Иако, ишта нема! Него све тамо бједу и патњу још гробом чини. С једне стране људи, којима није оружје занат и који су га са матили, ико су видили да им је у опасности живот, породица и вјера; с друге стране искуство и напредак у оружју до каквог је доспјио 19. вијек, у рукама људи, који инују назоре као оне чорде Монгола, што у Јевропу упадају. И од тога ишта помоћи, нема обрасе за рају. Турске власти и цивилне и војничке подстичу још фанатизам. Мусулмана, јесе виде да им је он најбоља подпора њихове владе. Сви листови доносије су у своје пријеме проглашени по-главице босанском у којој се налаже Турцима, да заграбију сјаког Хришћанина, ико се сунђуја и да вијерија сунђује. Ако се и порческиментија те проглашава, то је ишак свакома познато да се Турци према Хришћанима исто тако плају по мотивима и да је сјадији усташа извјешти убијањем најодличнијих Хришћана. Ми смо од то добијали, докас је кадро човјека очајаје довести.

Милосрђе хришћанске Јевропе помаже на све стране, дајеко има хоризонта, у Илији, Нерзији, мајој Азији, од људа год за помоћ нападаје. Јест да је истини, да се до сад ишћи знало и ишћи ишао у Херцеговину, исто за отек леденог ѡора, и унутрашњост Африке. Али сада вида је јулашто њених синова, њихова дурашност у рату напукла на се ногаје читаје Јевропе, дошао је час да се Херцеговина обнадоје помаже.“

— — — — —
Д О П И С И .
ТРЕБИЊЕ, 12. Септембра. — Вратише се г. г. конзули јевропских величина са Зубаца, војници су усташки главари одговорили као и сведо: ће ста до сад бићи? Поншто смо све своје ишће просули и разорили се, куће нам све попале, сибјаје по сијету растурни да на туђини огњиштама чаке и да о сјеткој илаостнини живе, ико се немамо ће повратити по смрт док сада тече,јер смо нашли за боле, да угрекоје као људи него као да сад живите као стока. Ако нам желите добра одржите имајућу самосталност Босне и Херцеговине, и самоуправу домаћу. Турци нека кланјају а мы ћемо се крестити и цару дводесет година дајемо дајак као Србија, колико га гоподо нађете да је право. Другчије никако!

Ноћи између 5 и 6. Септембра ујараше усташа на огромну касарну на Граб, и нико им се жив неодује, а они западије један велики хан царски у коме су била два дућана под киријом, једна конуница и 1 магазин. Овој хани под саком је касарном, једно 40—50 корака дајко.

Сјутра дан у јутру дочекаше царска тајни између Држића и ивантија Дужи, и без одбора 4 булаха аскера који су из главице гледали популације 52 корака брашић и орза.

Око 9 сата из јутра на глас тога с бедема требињског, извјешће требињца и један тabor аскера да би им пресјекли пут; по усташама опремаше са свим којима тајни у Зубице, а до чекаше их у солу Главско, ће је жесток борја 3—4 сата. Погинуло је 27 бираних Турака, између којих крило десно Алдага Брашковића, и два три бирана ага. Од бегота ишћи нико погинуо су се куртишаси у Бјеломау оствешини 29 јахаћих коња. Од аскера говори се да је око 70 мртвих и рањених. Сви који су од Требиње погинули и данас леже онако без глава. Турци су шиљали саји обећајући 100 златних це-

кина да их могу прихватити и у грబљу укопати, али усташе им одговорише: нека се љашки кучки и кучке наједу и турској меса као што су хришћанскога у Дражини до. Турци нијесу већ као до давас у гајијету, него своје живе на ногама од страха ујада.

У овој час кренуше два тabora аскера шут манастира Дужи. Неки воде да су ударни усташи на аскер те стапају у манастир, а други да избаје воду аскеру, и онеме на Аријену.

9. Септембра кренуше рано г. г. конзули из Требиња за Билећу да се и с оних главарима по-разговоре сдаји имајућа одвратити, па отоци, чини им сељу к Сервер паши у Мостар. Боже дај, да господи консулама не буде узбуђују пријично и разијеној Херцеговини, али је прилика да хоће!

(И. В.) ПЕТРОГРАД, 7. Септембра. — Хитом да вам јавим, да се овде доста добро купи новац за херцеговачке и босанске бјегунце. Јако је дјејствовао у руским друштвима, када су читали, да су и пријорске кистијице Зорка и Милана пред својим одјаском са Цетиња у Рујину далије од своје стране прилог конзуству у корист Херцеговца. Ово је овде било у свајем ионизму јакљено. Објесније друштво за размену и рањене војнике под покровitelјством саме царице Марије Александровне даровало је Херцеговцима 10,000 рубала од којих ће се част дати бјегунцима босанским и остало Херцеговцима. Сабирки једнајају грађана Трависонов даровало је Рујину 500 рубала. Новине „Руски мир“ под редакцијом генерала Черињајев скупило је већ око 2000 рубала.

Овде се говори као да се је Рујина зајавио звузела за Херцеговцу и да је предложио конференцију, али како се види заједниче су државе против тога и боји се, да ће већ вратити ову практичну идеју цара Александра II.

О Г Л А С .

„СРБИН“ и „СРПКИЊА“

календари за народ

за преступну годину

1876

излази из штампе о Крстовиду.

Који жеље оба календара имати: било ће свој рачун било у јонесију нека се што прије обрате на потписаног.

Цијеси је „Србин“ 25 нов. или 3 грона, а „Српкиња“ 20 нов. или 2 грона. Ко паруци 100 комада за готов новац добија 30%.

Без поручбине не шиље се већ никоје.

У Земуну, у Августу 1875.

Србин Милован Гравовачки.

Ово дана излази у Бечу
КАРТА БОЈИШТА

од ара Јордана.

Велика је 27 палца. Врло је тачна: покажује сва важнија мјеста, брегове, ријеке, језера; обузима

Херцеговику и Бослу и граничну Далмацију, војску Грашицу, Србију и Црну Гору.

Конта на јакој карти комад 20 новч. а 6 бројадијани границима и оквиром 25 новчика.

Имена су исписана немачки и словенски.

Наручује се на адресу: „D. r. Jordan in Meidling bei Wien“.

И З Ј А В А .

Кад се по разним њемачким, италијанским и хрватским новинама којима измишљенога и менја доставља, прво једа се и ја да чути, јављајући свим мојим старим пријатељима и познаницима, да и новим тајним пријатељима; да не јејестим Турци вијесу у тајници затворили; а да не ишћије посјеки је још Богу зала и мене премијостивом бескрују живи, у 65. години, као његова вије конзула. А докле се ако Бог да познамојим и застидим моје завидљиве душине опомињим их народном изреком:

Тешко вуку за којим не дају,
А јувану за ким не говори.
У Требињу, на мали Госпођин дан 1875.

Вук Врчевић.

Штампано у државној штампарији.